

Dato: 7. oktober 2025
Sagsnr.: 24/08894
Klagenr.: 1065606
Sagsbehandler: SOJAAN

AFGØRELSE FRA MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET

**Miljø- og
Fødevareklagenævnet**
Toldboden 2
8800 Viborg

ÆNDRING af dispensation til opførelse af sommerhus, carport og minirensanlæg inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen i Bornholms Regionskommune

Nævnenes Hus: 72 40 56 00
CVR-nr.: 37795526
Nævnets e-mail:
mfkn@naevneneshus.dk
www.naevneneshus.dk

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 18, stk. 1, jf. § 65, stk. 2, jf. § 78, stk. 1.¹

Miljø- og Fødevareklagenævnet ændrer Bornholms Regionskommunes afgørelse af 8. august 2024 om dispensation til opførelse af sommerhus, carport og minirensanlæg inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen på matr.nr. 374as Allinge-Sandvig Markjorder, beliggende Poppelvej 6B, 3770 Allinge, til et afslag.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet² og gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 6.³ Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 927 af 28. juni 2024 om naturbeskyttelse.

² Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet som senest ændret ved lov nr. 640 af 11. juni 2024 om ændring af lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

³ Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 4. september 2024 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af Foreningen Bornholm, en lokalforening.

Klager har navnlig anført, at

- Bornholms Museum og Slots- og Kulturstyrelsen har frarådet dispensation til det ansøgte,
- det ansøgte ikke sikrer de arkæologiske lag, vil påvirke ind- og udsyn samt vil skabe uhensigtsmæssig præcedens, og
- sommerhuset vil have et dominerende udtryk i landskabet.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.3.

2. Sagens oplysninger

2.1 Ejendommen og området

Det omhandlede areal er beliggende på matr.nr. 374as Allinge-Sandvig Markjorder i Bornholms Regionskommune. Matriklen har et areal på ca. 1.240 m² og er beliggende ca. 120 m fra kysten i et område med spredt sommerhusbebyggelse og sporadisk træbevoksning. Matriklen ligger i landzone, og nærmeste sommerhusområde er ca. 240 m mod nordvest.

Matriklen ligger i sin helhed inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen til tre fortidsminder og delvis inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen til to yderligere fortidsminder. Det ansøgte ønskes placeret inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen til alle fem fortidsminder. Der er ved alle fortidsminderne tale om gravrøser fra henholdsvis oldtiden og jernalderen, og der er frit udsyn fra fortidsminderne til matriklen, hvor det ansøgte ønskes opført.

I henhold til Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside "Fund og Fortidsminder" har fortidsminde med fredningsnr. 5034:48 en diameter på ca. 12 m og er ca. 1 m høj med en lav sænkning i toppen. Gravrøser med fredningsnr. 5034:51, 5034:49 og 5034:47 er beskrevet som havende en diameter på henholdsvis ca. 6 m, 8 m og 10 m og en højde hver på ca. 0,4 m. Sidstnævnte er desuden beskrevet som værende flad på toppen. Derudover fremgår det, at fortidsminde med fredningsnr. 5034:46 består af en stenhøj, der måler 15 m i tværmål og er 2,5 m høj, med en væltet bautasten på toppen og flere grave bestående af stenlægninger omkring højen. Det fremgår endvidere, at gravrøsen er 16 m i diameter og 1,6 m høj.

2.2 Den påklagede afgørelse

Bornholms Regionskommune har den 8. august 2024 i medfør af naturbeskyttelseslovens § 18, stk. 1, jf. § 65, stk. 2, meddelt dispensation til opførelse af sommerhus, carport og minirenselanlæg inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen på matr.nr. 374as Allinge-Sandvig Markjorder. Dispensationen er meddelt på vilkår om, at ændret terræn på grunden genoprettes, plantede træer og hegn fjernes, samt at Bornholms Museum underrettes inden påbegyndelse af disse arbejder.

I henhold til afgørelsen har ejendommens ejer søgt om dispensation til opførelse af et nyt sommerhus på 84,3 m² med træbeklædte facader, en carport på 48 m² med indbygget udhus på 11,4 m² og et minirenseanlæg, som vil blive nedgravet i ca. 2 meters dybde. Der vil endvidere blive etableret to træterrasser på hver ca. 38 m², hvoraf ca. 20 m² vil være overdækket. Væggene bliver træbeklædte og taget bliver med sorte betontagsten. Det fremgår endvidere af afgørelsen, at det ansøgte vil ligge inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen til fredede fortidsminder og at byggeriet vil blive etableret ca. 20 m fra gravpladsen og renseanlæg vil blive etableret ca. 15 m fra gravpladsen.

Bornholms Regionskommune har ved afgørelsen vurderet, at det ansøgte har en synsmæssig negativ påvirkning af fortidsminderne og det kulturmiljø, som fortidsminderne indgår i, særligt idet sommerhuset vil komme til at ligge lidt højere og åbent ud mod fortidsminderne. I den forbindelse har kommunen angivet, at facaden med forholdsvis store vinduespartier vil vende ud mod fortidsminder, hvilket yderligere forstærker påvirkningen af ind- og udsynet. På trods heraf har kommunen vurderet, at der er tale om et særligt tilfælde, der kan begrunde en dispensation. Herved har kommunen lagt vægt på, at sommerhuset vil blive placeret forholdsvis tilbagetrukket på grunden, vil have en forholdsvis beskeden størrelse med lav tagrejsning, samt at carporten vil blive placeret bag sommerhuset. Kommunen har desuden lagt vægt på, at de to nærmeste sommerhuse ligger tættere på fortidsminderne, henholdsvis ca. 4 m og 18 m fra gravpladsen. Yderligere har kommunen lagt vægt på, at der er tale om en sommerhusgrund, som ligger i et udbygget sommerhusområde, samt at kommunen i 2006 har meddelt dispensation til udstykning med henblik på sommerhusbyggeri. Ifølge kommunen blev denne afgørelse ikke påklaget.

Det fremgår endvidere af afgørelsen, at vilkårene i afgørelsen er stillet på baggrund af en tidligere sag, hvor der uden tilladelse var foretaget terrænændringer m.v. på ejendommen og ind over nabogrunden, hvor gravpladsen er beliggende. Bornholms Regionskommune har angivet, at de arealer, som ligger inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen, men uden for selve fortidsminderne, ikke er reetableret.

I forlængelse heraf fremgår det, at Bornholms Museum i forbindelse med høring har udtalt, at tilladelse frarådes, samt at museet i modsat fald skal være med ved arbejdet som følge af tilstedeværelsen af flere arkæologiske spor og grave i området. Bornholms Regionskommune har desuden vurderet, at det ansøgte ikke i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil kunne påvirke et Natura 2000-område væsentligt eller medføre skade på yngle- og rasteområder for bilag IV-arter. Dette har kommunen begrundet med, at arealet ikke indgår i et Natura 2000-område og det nærmeste Natura 2000-område ligger ca. 2,5 km væk mod nordvest.

2.3 Klagens indhold

Klager har anført, at der ikke er tale om et særligt tilfælde, hvorfor der ikke er grundlag for at meddele dispensation. Klager har henvist til, at Bornholms Regionskommune selv har fremhævet den negative påvirkning af fortidsminderne, samt at Bornholms Museum har frarådet meddelelsen af dispensation. I den forbindelse har klager fremhævet formålet med fortidsmindebeskyttelseslinjen.

Den 20., 22. og 28. oktober 2024 har klager sendt supplerende bemærkninger til sagen. Det fremgår heraf, at dispensationen er meddelt i strid med anbefalinger fra Slots- og Kulturstyrelsen og Bornholms Museum, samt at dispensationen ikke sikrer de arkæologiske lag inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen eller ind- og udsyn til og fra fortidsminderne. Klager har anført, at vilkåret om en afstand på 15 m til fredningsgrænsen ikke beror på faglige begrundelser og ikke er tilstrækkeligt til at beskytte de arkæologiske lag. Endvidere har klager anført, at den faglige baggrund for at anse sagen som et særligt tilfælde står svagt, samt at tre af de fire vilkår i dispensationen rettelig bør udstedes som påbud, der skal opfyldes forud for en eventuel dispensation. Efter klagers opfattelse har Bornholms Regionskommune desuden ikke i tilstrækkelig grad sikret fortidsminderne landskabelige udtryk, idet kommunen ikke har forholdt sig til en omfattende fældning og rydning i området inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen og ikke har stillet reetableringskrav.

I forlængelse heraf har klager anført, at både klager og Slots- og Kulturstyrelsen er betænkelige ved den mulige præcedensvirkning, som dispensationen kan have, hvor sommerhuse gives fortrin frem for fortidsminder som følge af økonomiske hensyn knyttet til turisme. I tilknytning hertil har klager anført en række betragtninger vedrørende ødelæggelser på gravpladsen og anmodet Miljø- og Fødevareklagenævnet om en generel vurdering af, hvornår sager om ulovligheder i forbindelse med fortidsminder og fortidsmindebeskyttelseslinjen kan lukkes og hvornår de bør politianmeldes.

Klager har desuden henvist til, at Bornholms Museum og Slots- og Kulturstyrelsen har vurderet, at der er arkæologiske lag uden for det fredede areal, men inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen, samt at kommunen i dispensationen ikke har forholdt sig hertil. Ifølge klager bør kommunen forholde sig til, hvorvidt de påbegyndte anlægsarbejder udgør ulovlige tilstandsændringer, såfremt dette ikke er sket. Klager har yderligere henvist til, at Slots- og Kulturstyrelsen ikke støtter op om projektet, jf. udtalelse af 25. september 2024, og har vurderet, at arealet bør friholdes for byggeri, idet projektet er uforeneligt med beskyttelseshensynene. Endvidere har klager påpeget, at Bornholms Museum i juni 2022 ligeledes har frarådet tilladelse til byggeri på adressen.

Derudover har klager bemærket, at Bornholms Regionskommunes argument om forholdsvis tilbagetrukket placering på ejendommen står i kontrast til kommunens angivelse af, at sommerhuset vil have en synsmæssig negativ påvirkning af fortidsminderne, idet det vil ligge lidt højere og åbent ud mod fortidsminderne. Ifølge klager understøtter en rapport fra Bornholms Museum, at den omfattende rydning med opgravning vil give et eventuelt sommerhus et særdeles synligt og dominerende udtryk i landskabet og i forhold til fortidsminderne. Klager har påpeget, at kommunen ikke har redegjort for, hvorvidt sommerhuset kan placeres længere tilbage på grunden, hvorfor det ikke er klart, om sommerhuset er trukket så langt væk fra fortidsminderne som muligt.

I forhold til Bornholms Regionskommunes argument om, at sommerhuset har en forholdsvis beskeden størrelse og lav tagrejsning har klager anført, at projektets samlede udstrækning ikke har en beskeden størrelse, som udgør et særligt tilfælde. Klager har påpeget, at størstedelen af træterrassen med tilhørende møblement vil vende mod fortidsminderne. Yderligere har klager anført, at carportens placering bag sommerhuset ikke gør sagen til et særligt tilfælde, samt at placeringen formentlig skyldes ansøgers ønske om mest mulig havudsigt eller andre hensyn. Klager er endvidere uforstående over for kommunens argument om, at de to nærmeste sommerhuse ligger tættere på fortidsminderne, idet dette ikke gør det ansøgte til et særligt tilfælde. I den forbindelse har klager anført, at dispensationen ikke er sammenlignelig med eventuelle dispensationer til de pågældende to sommerhuse, idet disse er af ældre dato. Ifølge klager er de to sommerhuse, i henhold til kommunens oplysninger, formentlig en del af en gammel samlet sommerhusudstyknings, og har ikke søgt og fået meddelt dispensation fra fortidsmindebeskyttelseslinjen.

I forlængelse heraf har klager anført, at klager ikke er bekendt med tilladelser til nye sommerhusudstyknings i området i de seneste årtier udover tilladelsen fra 2006 til udstykning af Poppelvej 6B. Klager har desuden anført, at der ikke er tale om et særligt tilfælde, blot fordi dispensationen fra 2006 ikke blev påklaget. Til støtte herfor har klager henvist til, at relevante instanser og institutioner ikke kan antages at have givet samtykke blot fordi en 18 år gammel afgørelse ikke blev påklaget. Klager har bemærket, at både Slots- og Kulturstyrelsen og Bornholms Museum også dengang har frarådet dispensation ved forespørgsel, samt at den pågældende dispensation ikke har bygget på et fagligt korrekt grundlag. Samtidig har klager oplyst, at klager ikke fik tilsendt dispensationen i 2006, hvilket er grunden til den manglende klage. Ifølge klager har både Slots- og Kulturstyrelsen og Bornholms Museum benægtet af have givet samtykke til dispensationen, og museet er desuden usikker på, hvorvidt de har fået tilsendt afgørelsen.

2.4 Bornholms Regionskommunes bemærkninger til klagen

Bornholms Regionskommune har den 18. september 2024 oversendt sagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet med bemærkninger til klagen.

Det fremgår af bemærkningerne, at dispensationen med de stillede vilkår er i tråd med hidtidig praksis for sommerhusbyggeri inden for sommerhussområder berørt af fortidsmindebeskyttelseslinjen og ikke er mere lempe-
lig. I forlængelse heraf har kommunen oplyst, at der i 2020 blev ansøgt om et sommerhus på 137 m² med et tilhørende anneks på 35 m² og et redskabs-
hus/carport på 40 m², samt at projektet efter dialog med ansøger blev nedskaleret og revideret ad flere omgange til det, der nu er meddelt dispen-
sation til.

3. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets prøvelse

Det fremgår af § 11, stk. 1, 1. pkt., i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, at nævnet kan begrænse sin prøvelse af en afgørelse til de forhold, der er klaget over.

Det følger endvidere af § 11, stk. 2, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, at nævnet kan begrænse sin prøvelse til de væsentligste forhold.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har i denne klagesag alene fundet anledning til at behandle, hvorvidt der kan meddeles dispensation til det ansøgte.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har ikke taget stilling til sagens øvrige klagepunkter, jf. herved § 11 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

3.2 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

Efter naturbeskyttelseslovens § 18, stk. 1, må der ikke foretages ændring i tilstanden af arealet inden for 100 m fra fortidsminder (fortidsmindebeskyttelseslinjen), der er beskyttet efter bestemmelserne i museumsloven. Der må ikke etableres hegn, placeres campingvogne og lignende.

Formålet med fortidsmindebeskyttelseslinjen er at sikre fortidsmindernes værdi som landskabselementer. Både den generelle betydning for fortidsminderne i landskabsbilledet, samt indsynet til og udsynet fra fortidsminderne skal sikres med bestemmelsen. Samtidig skal bestemmelsen sikre de arkæologiske lag i området omkring fortidsminderne, idet der ofte er særlig mange kulturhistoriske levn i områderne tæt ved de fredede fortidsminder.

Kommunen kan i særlige tilfælde meddele dispensation fra forbuddet mod tilstandsændringer, jf. naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2. I overensstemmelse med bestemmelsens ordlyd er praksis meget restriktiv.

I den enkelte sag skal der foretages en konkret vurdering af, om formålet med det ansøgte er af så væsentlig betydning, at den generelle beskyttelsesinteresse og hensynet til sikring af de arkæologiske lag bør vige. Efter praksis har det også betydning, om en dispensation kan medføre præcedens i strid med formålet med forbuddet. I vurderingen af den enkelte sag indgår

derfor overvejelser om, hvilken betydning en dispensation kan få for fremtidige sager. Hvis der meddeles dispensation, skal andre lignende sager som udgangspunkt behandles på samme måde. Efter praksis vejer den generelle beskyttelsesinteresse tungt, uanset at den enkelte sag kan have begrænset betydning.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at der ikke foreligger et særligt tilfælde, der kan begrunde en dispensation til det ansøgte sommerhusbyggeri, carport og minirenseanlæg inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen.

Ved afgørelsen har Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderet, at det ansøgte vil forstyrre og forringe værdien, oplevelsen og forståelsen af fortidsminderne som landskabselementer. Herved har nævnet lagt vægt på, at det ansøgte vil ligge i første række til fortidsmindet. Nævnet har endvidere lagt til grund, som uomtvistet, at det ansøgte vil påvirke ind- og udsynet til og fra fortidsminderne. Derudover har nævnet lagt vægt på, at det ansøgte vil kunne påvirke de arkæologiske lag omkring fortidsminderne.

Det er desuden Miljø- og Fødevareklagenævnets vurdering, at opførelse af sommerhus, carport og minirenseanlæg ikke tjener et væsentligt formål, der kan begrunde en fravigelse af den generelle beskyttelsesinteresse bag naturbeskyttelseslovens § 18. Nævnet har lagt vægt på, at praksis er restriktiv, samt at en dispensation til det ansøgte vil kunne medføre en uønsket præcedensvirkning i lignende sager i strid med formålet med fortidsmindebeskyttelseslinjen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker, at det forhold, at sommerhuset vil blive placeret forholdsvis tilbagetrukket på ejendommen og vil have en mindre størrelse end først ansøgt og lav tagrejsning, samt at carporten vil ligge bag sommerhuset, kan efter nævnets vurdering ikke føre til et andet resultat. Heller ikke det forhold, at to sommerhuse, som kommunen eventuelt har meddelt dispensation til, ligger tættere på gravpladsen, kan føre til et andet resultat. Nævnet bemærker, at nævnet ikke er bundet af kommunens dispensationspraksis i det omfang, sagerne ikke har været påklaget til nævnet. Nævnet henviser i den forbindelse til, at hverken eventuelle dispensationer for de to sommerhuse eller dispensationen fra 2006 blev påklaget. Endvidere bemærker nævnet, at ejendommen ikke ligger i et sommerhusområde, men i landzone.

3.3 Gebyr

Som følge af afgørelsen tilbagebetales det indbetalte klagegebyr, jf. gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 2, nr. 1.

3.4 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet ændrer Bornholms Regionskommunes afgørelse af 8. august 2024 om dispensation til opførelse af sommerhus, carport og minirenseanlæg inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen på

matr.nr. 374as Allinge-Sandvig Markjorder, beliggende Poppelvej 6B, 3770 Allinge, til et afslag.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales.

Denne afgørelse gøres tilgængelig for Bornholms Regionskommune (sagsnr. 20/3451) samt for klager via klageportalen. Afgørelsen sendes desuden til eventuelle andre parter i klagesagen.

Afgørelsen vil blive offentliggjort på <https://mfkn.naevneneshus.dk>. Personoplysninger vil blive anonymiseret.

Miljø- og Fødevareklagenævnet beklager den lange sagsbehandlingstid.

Klaus Meinby Lund
Stedfortrædende formand